

Praktische wegwijzer

Tips voor het toepassen en borgen van het Ecogram

Het sociale netwerk vergroot het geluksgevoel

Contact met familie, buren en vrienden is waardevol, ook na een verhuizing naar een zorginstelling. Het is belangrijk dat zorgorganisaties aandacht blijven besteden aan het sociale netwerk van cliënten/bewoners. Een netwerk biedt niet alleen zorg en ondersteuning maar versterkt ook het welzijn, de zelfstandigheid, eigenwaarde en het samen doen van activiteiten.

Door niet alleen samen te werken met de eerste contactpersoon, maar ook door andere familieleden en vrienden actief te betrekken, zorg je voor gedeelde betrokkenheid. Zo voorkom je dat alle zorg alleen op de eerste contactpersoon neer komt.

Hoe pas je het ecogram toe en hoe borg je dit?
Deze praktische wegwijzer geeft je tips bij het toepassen én borgen van het ecogram.

Het invullen van een ecogram is nooit een doel op zich. Het gaat erom dat de zorgmedewerker in gesprek gaat met de cliënt en/of het netwerk over wat wel en niet mogelijk is in de ondersteuning.

Bij het invoeren van deze tool binnen de organisatie, is het belangrijk dat gebruikers weten hoe zij antwoorden kunnen geven op de volgende vragen:

- 1 **Wat is het ecogram?**
- 2 **Waarom wordt het ecogram ingezet?**
- 3 **Wanneer gebruik je het ecogram?**
- 4 **Wie neemt het ecogram af?**
- 5 **Hoe voer je het gesprek?**
- 6 **Hoe borg je de kennis en houd je het levendig?**

Om je te inspireren bij de vertaling naar de eigen werkpraktijk, hebben we de vragen beantwoord.

1

Wat is het ecogram?

Een ecogram laat in één oogopslag zien met wie iemand contact heeft en hoe belangrijk deze contacten zijn. Het ecogram heeft de vorm van een ster. In het hart staat de naam van de persoon, daaromheen staan alle mensen met wie hij of zij contact heeft. Zoals familieleden, vrienden, buren of collega's. Maar ook verpleegkundigen of begeleiders. Deze personen zijn verbonden door middel van lijntjes.

Het laat niet alleen de grootte van het netwerk zien, maar ook wát voor soort contacten er zijn. Denk aan steun bij praktische zaken, gezelschap of advies.

"Na een succesvolle pilot in 2024 met een thuiszorgteam, de dagbesteding en 2 intramurale teams, is het ecogram in 2025 breed ingevoerd. Thuiszorgteams gebruiken het om het netwerk van nieuwe cliënten in kaart te brengen. Dit helpt de wijkverpleging en intramurale teams om de zorg beter af te stemmen, zelfredzaamheid te ondersteunen en te bepalen welke zorg het netwerk over kan nemen. Het ecogram is ook een startpunt voor de wijkverpleging om te kijken hoe het netwerk versterkt kan worden."

- Zorgfederatie Oldenzaal

2

Waarom wordt het ecogram ingezet?

Het ecogram geeft een duidelijk overzicht van het sociale netwerk van mensen die steun bieden in het dagelijks leven. Familie, vrienden, vrijwilligers en zorgverleners spelen hierin een belangrijke rol.

Het laat ook zien wie wat doet en waar nog extra hulp nodig is. Zo kan er ondersteuning geboden worden om het netwerk te versterken en het leven van iemand te verbeteren. Ook helpt het ecogram om veranderingen in het netwerk bij te houden en de zorg steeds beter af te stemmen op de behoefte van de persoon.

Het brengt niet alleen de eerste contactpersoon in beeld, maar ook andere betekenisvolle relaties van de cliënt. De zorg wordt hierdoor verdeeld over meerdere mensen, waardoor niet alles op één persoon rust. Dit maakt de zorg voor zowel de cliënt als de mensen die helpen, gemakkelijker en lichter.

"Tijdens een avonddienst was een bewoner erg verdrietig en bleef huilen. In het zorgplan staat dat de dochter gebeld kan worden voor emotionele steun. Zij kon haar vader aan de telefoon toen geruststellen."

- Lelie zorggroep

3

Wanneer gebruik je het ecogram?

Het ecogram is onderdeel van de reis die de cliënt maakt, van thuis naar het verpleeghuis. Het kan op verschillende momenten in het traject worden ingezet:

- Bij de zorg thuis; door een open gesprek te voeren met de cliënt en de naasten om het netwerk in kaart te brengen.
- Bij het thuisbezoek; voordat iemand verhuisd naar de zorginstelling.
- Bij het welkomstgesprek; om het netwerk van de cliënt in kaart te brengen.
- Bij het opstellen of aanpassen van het zorgplan; om de juiste hulp te bepalen.
- Tijdens evaluatiegesprekken; om veranderingen in het netwerk te volgen.
- Bij het afronden van zorgtrajecten; voor een goede overdracht en het regelen van nazorg.

Tip

Kijk wat er al thuis is gedaan en welke informatie al beschikbaar is. Het kan ook helpen om contact op te nemen met de thuiszorg voor aanvullende informatie.

We proberen bij elke nieuwe bewoner een huisbezoek van een uur in te plannen. Toch is dit niet altijd mogelijk. Bij crisisopnames, ELV-opnames of doorplaatsingen bijvoorbeeld, krijgt een nieuwe bewoner vaak geen huisbezoek. Dit betekent dat het netwerkgesprek soms pas later plaatsvindt, of dat het gesprek korter is en meer gericht op de directe situatie van de bewoner.

- Lelie zorggroep

4

Wie neemt het ecogram af?

Tip

Het kan waardevol zijn om medewerkers die het gesprek gaan voeren, extra ondersteuning aan te bieden.

Dit kan bijvoorbeeld de coördinerend verpleegkundige zijn. Deze verpleegkundige kan medewerkers regelmatig ondersteunen bij het gebruik van het ecogram. Op deze manier kunnen medewerkers ervaringen uitwisselen en leren hoe ze dit effectief kunnen toepassen bij de zorg voor cliënten. Dit zorgt ervoor dat het ecogram vaker en beter wordt ingezet.

Bij het invoeren van het ecogram is het belangrijk om duidelijk af te spreken wie de gesprekken gaan voeren. In het werkveld zien we verschillende invullingen. Bijvoorbeeld de EVV-er die op huisbezoek gaat, zodat de nieuwe bewoner en de familie al vanaf de eerste dag een vertrouwd gezicht hebben op de dag van verhuizing.

5

Hoe voer je het gesprek?

Het ecogram biedt bij het invullen een aantal helpende vragen om het gesprek te voeren, zoals:

- Met wie praat u als u het moeilijk heeft?
- Met wie heeft u contact in de buurt waar u woont?
- Van wie krijgt u bezoek?

Werkvorm - Invullen van het ecogram

- ✓ Oefen in tweetallen het ecogram op een leeg vel papier.
- ✓ Teken een cirkel in het midden van het schema en schrijf de naam van de cliënt erin.
- ✓ Teken cirkels rondom de cliënt voor de persoonlijke contacten.
- ✓ Groepeer contacten die bij elkaar horen, bijvoorbeeld gezin.
- ✓ Trek pijlen van de cliënt naar de contacten en andersom.
- ✓ Schrijf per contact de aard van de relatie, bijvoorbeeld: gezelschap, advies, emotionele steun.
- ✓ De ander stelt tijdens dit proces helpende vragen.

Na deze oefening stel je elkaar de vragen:

- Hoe heb je het oefenen ervaren?
- Waren de vragen helpend?
- Wat wist je al over het sociale netwerk van de cliënt/bewoner?
- Heb je nog iets nodig om het gesprek aan te kunnen gaan?

Download het ecogram

6

Borgen en actueel houden binnen de organisatie

Zowel het borgen van het ingevulde ecogram als het actueel houden in het ECD, is belangrijk. Om het gebruik van het ecogram zo toegankelijk mogelijk en vindbaar te maken, kun je het ecogram en de toelichting plaatsen op Intranet of ECD.

Tip

Organiseer familieavonden met een duidelijke presentatie om visueel uit te leggen hoe het netwerk in kaart wordt gebracht. Breng het verhaal enthousiast: "met het in kaart brengen van het sociale netwerk staat u er niet alleen voor".

Voorbeeld ecogram

De ecogram-formulieren zijn te vinden op het Intranet Floor van de Leliezorggroep. Hier staat tevens een stroomschema waarin het proces van aanmelding tot wonen is weergegeven, inclusief de momenten waarop gesprekken met bewoners en/of familie plaatsvinden en door wie (EVV'er). Het ecogram wordt op papier ingevuld. De informatie uit het ecogram (namen en activiteiten) wordt opgeslagen in het Zorgleefplan, onder het kopje Familieparticipatie. En vindt er halfjaarlijks een evaluatie plaats waarin het zorgplan en de participatie van familie worden besproken, evenals de volledigheid en actualiteit van het ecogram.

- Lelie zorggroep